

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi E. Sp. z o.o.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 1314/19,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 5 czerwca 2024 r.,

**1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w
Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 1314/19 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**

**2. przyznaje skarżącej E. sp. z o.o. z siedzibą
w W. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 5.000 (pięć tysięcy)
złotych za okres od 13 września 2019 r. do 20 marca 2024 r.;**

**3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego
w Krakowie na rzecz skarżącej kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt
siedem) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego
w postępowaniu skargowym.**

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem z 13 marca 2024 r. pełnomocnik E. sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej: „skarżąca”) złożył skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt III AUa 1314/19. Skarżąca wniosła o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt III AUa 1314/19 z powództwa skarżącej przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kwoty 20 000 zł;
3. przeprowadzenie dowodu z akt sprawy prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt III AUa 1314/19 na okoliczność zaistnienia przesłanek uzasadniających stwierdzenie, że w postępowaniu tym nastąpiła przewlekłość postępowania;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wskazanej w § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że 9 sierpnia 2019 r. skarżąca wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 24 czerwca 2019 r. (VII U 329/17). Następnie 12 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Krakowie przekazał apelację wraz z aktami sprawy do Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Sąd Apelacyjny w Krakowie nie przekazał skarżącej informacji czy i kiedy doręczył odpis apelacji stronie przeciwnej. Brak także doręczenia skarżącej odpowiedzi na apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Pomimo upływu aż 54 miesięcy Sąd Apelacyjny w Krakowie nie podjął czynności w sprawie. Jedyną czynnością podjętą przez Sąd Apelacyjny w całym powyższym okresie było wyznaczenie pierwszego terminu rozprawy na dzień 20 marca 2024 r.

Uzasadniając wysokość dochodzonej kwoty pieniężnej, związanej z zaistniałą przewlekłością postępowania, skarżąca wskazała upływ ponad 4 i pół roku bezczynności Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Wiązało się to dla niej z dolegliwością spowodowaną opieszałością postępowania (np. koniecznością utworzenia i utrzymywania rezerwy na ewentualne zaspokojenie roszczeń ZUS). Podkreślono ponadto, że powyższa opieszałość została spowodowana jedynie przez zaniechanie sądu rozpoznającego sprawę co do istoty. Skarżąca swoim zachowaniem nie przyczyniła się natomiast w jakikolwiek sposób do zaistnienia przewlekłości postępowania.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W piśmie z 25 marca 2024 r. wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania – o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu odpowiedzi na skargę wskazano, że apelacja skarżącej wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 13 września 2019 r. Tego samego dnia została zarejestrowana pod sygn. akt III AUa 1314/19. Dnia 18 września 2019 r. przydzielono sędziego sprawozdawcę. Następnie akta sprawy zostały przekazane na kalendarz akt oczekujących na wyznaczenie terminu rozprawy, zgodnie z kolejnością wpływu. W dniu 26 stycznia 2024 r. Przewodniczący III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na 20 marca 2024 r.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie zaznaczył, że sprawy rozpoznawane są zgodnie z zasadą kolejności wpływu. Tymczasem w referatach sędziów nadal oczekują na terminy rozpraw sprawy, które wpłynęły w 2019 r. Terminy wyznaczanych rozpraw wynikają z liczby spraw wpływających do III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w ostatnich latach oraz obsady kadrowej (liczne odejścia w stan spoczynku sędziów i nieobsadzanie zwolnionych stanowisk). Obecnie terminy rozpoznawania spraw w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Krakowie wynoszą ok. 36 miesięcy. Brak rozpoznania sprawy nie wynikał więc z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych czy sędziów, lecz był rezultatem braku takich

warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, które umożliwiałyby szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają do Sądu Apelacyjnego w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Ustawa nie określa terminu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że stan taki będzie miał zasadniczo miejsce w przypadku beczynności sądu drugiej instancji w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; z 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20). W niniejszej sprawie apelacja strony pozwanej wraz z aktami wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 13 września 2019 r. Do czasu nadania listem poleconym skargi na przewlekłość postępowania, tj. do 14 marca 2024 r., Sąd Apelacyjny w Krakowie nie rozpoznał sprawy. Na ocenę zasadności skargi nie ma przy tym wpływu okoliczność, że 20 marca 2024 r. w sprawie, której dotyczy skarga, zapadł wyrok. Skarga została bowiem wniesiona w toku postępowania, co oznacza, że powinna zostać rozpoznana merytorycznie także po zakończeniu

postępowania przed tym sądem (uchwała Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2008 r., III SPZP 1/07). Sąd badający przewlekłość wskazanego postępowania jest zobligowany do ustalenia, na podstawie całokształtu okoliczności danego postępowania (w tym czynności podjętych przez sąd, jak i zachowania stron postępowania), czy faktycznie doszło do jego przewlekłości, a w razie jej stwierdzenia – jaka powinna być wysokość przyznanej sumy pieniężnej. W niniejszym postępowaniu okres oczekiwania na rozpoznanie apelacji przez Sąd Apelacyjny w Krakowie wynosił ponad 54 miesiące. Pomiędzy wrześniem 2019 r. a styczniem 2024 r. nie miały miejsca żadne czynności, które uzasadniałyby tak długi okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy. Już sama długość okresu bezczynności sądu przemawia więc za tym, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt III AUa 1314/19 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Odnosząc się do argumentacji podniesionej w odpowiedzi na skargę, Sąd Najwyższy wskazuje, że choć kwestie związane z realnym obciążeniem sędziów orzekających w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych stanowiły okoliczności, na które Sąd Apelacyjny w Krakowie faktycznie nie miał wpływu, nie zmienia to jednak oceny, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 25 maja 2023 r., I NSP 12/23) i nie zwalniają państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 września 2023 r. (I NSP 119/23), „Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzecniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej”.

Dla oceny zasadności skargi na przewlekłość postępowania sądowego istotne znaczenie ma nie tylko czas trwania postępowania, ale przede wszystkim terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2023 r.,

I NSP 113/23). Z tego względu istotne dla rozstrzygnięcia jest również to, że sam termin rozprawy apelacyjnej został wyznaczony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie dopiero po upływie ponad 54 miesięcy od momentu wpływu apelacji do sądu odwoławczego.

Okoliczność, że Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie obiektywnie nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania wydziałów, przekłada się na brak zawinienia po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. W niniejszej sprawie nie stwierdzono również przesłanek świadczących o odpowiedzialności sędziego sprawozdawcy z powyższego tytułu. Wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie obciążenia orzecznicze oraz braki kadrowe mają charakter obiektywny, przekładający się na ocenę organizacji sądownictwa jako takiej. Jednakże, jak wskazano powyżej, sam duży napływ spraw oraz ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie mogą usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23 i z 29 sierpnia 2023 r., I NSP 139/23).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie jej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącej za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącej. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19 i z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Skarżąca wnioskowała o przyznanie jej sumy pieniężnej w kwocie 20 000 zł. Nie wskazała jednak powodów, z których wynikałoby dlaczego dochodzona przez nią kwota jest uzasadniona właśnie w tej wysokości, ograniczając się *de facto* do stwierdzenia, że wystąpiły dolegliwości spowodowane opieszałością postępowania (np. konieczność utworzenia i utrzymywania rezerwy na ewentualne zaspokojenie roszczeń ZUS). Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. W ocenie Sądu Najwyższego kwota 5000 zł rekompensuje skarżącej zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania za okres od 13 września 2019 r. do 20 marca 2024 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w sentencji.

Zasądzoną od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kwotę 257 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżącej będącego radcą prawnym, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, powiększone o kwotę 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

ZG

[ms]